

LEBRIS

We know
books

Ioana Scoruș (n. 1968) este psiholog, psihanalist cu practică privată, scriitor. Este absolventă a Universității Petrol și Gaze, Ploiești și a Universității „Titu Maiorescu”, București. A semnat rubrica „Cititorincul” din suplimentul literar *LA&I* și numeroase articole și cronici în revistele *Dilema veche*, *România literară*, *Convorbiri literare*, *Apostrof*, *Timpul*, *Orizont* etc. În prezent, semnează rubrica „Psiho” din revista *Viața Românească*. Pe lângă un volum de dialoguri cu șapte psihanalști care au practicat psihanaliza în România în clandestinitate, înainte de 1989 (*Paradoxurile psihanalizei în România*, Paralela 45, 2007), Ioana Scoruș a publicat versuri (*Iubiri imperfecte*, Premier, 2004), romane (*Povestea unei sinucideri*, Albatros, 2006; *Un an din viața Liubei B.*, Trei, 2017; *Freud Museum*, Polirom, 2019), un volum de convorbiri cu Ion Vianu (*În definitiv*, Polirom, 2018) și *Aventuri în Țara lui Strobyx. Prima mea carte despre emoții* (Humanitas Junior, 2020), cea dintâi carte pentru copii a autoarei. A mai publicat în volumele colective *Cazuri clinice de psihiatrie* (Editura Universitară, 2011), coordonat de Simona Trifu și Camelia Petcu, și *De taină* (Editura Universității de Vest, 2020), coordonat de Cristian Pătrășconiu.

© 2022 by Editura Lebăda Neagră

Această carte este protejată de legile copyrightului. Reproducerea, multiplicarea, punerea la dispoziția publică, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea deținătorului copyrightului constituie încălcări legislative cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

Credit foto copertă: © iStock.com/lupashchenkoiryna

www.blackswanpublishing.ro

Editura Lebăda Neagră
Iași, str. Plopii fără Soț, nr. 45, 700273

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Scoruș, Ioana

Ignoranță / Ioana Scoruș. - Iași: Lebăda neagră, 2022

ISBN 978-606-9682-98-2

821.135.1

IOANA SCORUȘ

IGNORANȚĂ

Lebăda Neagră

Iași, 2022

I

Dacă azi nu mai dau două parale pe viață, este pentru că, la un moment dat, mi-am dat seama ce vreau de la ea. S-a întâmplat imediat după ziua care trebuia să fie cea mai fericită împlinire. Mi-am susținut teza de doctorat, încununată cu cel mai înalt calificativ în urma unei deliberări de maximum trei minute a comisiei. Am dovedit, cum s-ar spune în limbajul tinerilor de azi, că-s sculă. Că-s bazat. A doua zi m-am trezit cu un gust sălcii, sălcii și metalic, ca de vin alb uitat la soare, în care ai aruncat un pumn de cuie ruginite. M-am culcat un om fericit și m-am trezit un om nenorocit. Realitatea, despre care se spune că este contondentă atunci când nu este doar un vis, m-a izbit și pe mine drept în frunte și atunci ochii mi s-au deschis larg și am văzut-o în hidoșenia ei absolută. Eram un om terminat, care pierduse cel mai important capital de viață: libertatea. De-acum, nu mai aveam încotro; trebuia să devin om serios, să-mi fac un rost, să dovedesc. Viața de student se încheiase.

Scopul meu ascuns era viața de trântor. În fiecare zi visam la ea. O construiam imaginar, o doream cu ardoare. Un trai ușor, îmbibat în plăcere, iar plăcerea însemna să nu muncesc, să stau să scriu cu o cafea sau cu o bere

alături și, când nu scriu, să citesc și să mă plimb. Doar ce i-am sugerat tatei un astfel de plan și m-a și privit ca un taur scos din minți, cu sprânceana dreaptă arcuită și cu cea stângă zvâcnind spasmodic, incontrollabil, semn că dezmoștenirea ar fi singura alegere într-un astfel de caz. Nu dezmoștenirea era problema mea, ci relația cu tata, de care oricum s-a ales praful, așa încât am fost nevoit să aleg varianta cea mai simplă, și anume cariera universitară, de unde speram să pot fura o bucată de timp. Ideea de spital mă înspăimânta. Cum niciodată nu scapi de ceea ce ți-e frică, tot acolo am ajuns. Carieră e un fel de-a spune, nu mă interesa altceva decât să fiu agățat undeva de unde să survină, lună de lună, o sumă de bani, un job suficient de bun pentru orgoliul lui tăică-miu. Iar tăică-miu are un orgoliu monstruos. Sau îl avea pe vremea când locuia la Paris. Cu ani în urmă s-a mutat, cu tot cu orgoliul lui, la Londra. Acolo este mai bine plătit, iar el se potrivește mai bine ștaifului britanic decât celui parizian, care trăiește dintr-o glorie de mult dispărută. Nu că la britanici gloria ar fi de altă calitate. Acum, habar nu am pe unde mai trăiește. Nu ne mai vorbim de ceva ani, dar asta-i altă poveste.

În ziua de după susținerea tezei de doctorat, când visul s-a risipit și realitatea m-a făcut una cu pământul, am luat-o la picior spre Palais Royal, ca un om care și-a pierdut busola. Parisul mi s-a părut urât, descărnat, trist și, mai ales, lipsit de promisiuni. Eram un om amărât, iar Parisul devenise, dintr-odată, prea mare. Prea gol. Mi-era dor de un Paris al trăsurilor și al unei vieți tihnite, un Paris strălucitor și elegant pe care nu-l trăisem

niciodată. Nostalgii și reverii necunoscute mi-au însoțit drumul de om cu reflexe automate. Nici nu știu cum am ajuns la Palais Royal. M-am plimbat o vreme printre șirurile de copaci unde un grup de bătrâni juca în liniște pétanque, într-o concentrare care mi s-a părut lipsită de orice sens, dându-mi astfel viziunea propriului viitor, apoi am luat loc la terasa restaurantului înnobilit cu o stea Michelin și am cerut un cappuccino. Nu după multă vreme, a apărut ca din neant Rosalie, pe care n-o mai văzusem de douăzeci de ani și, imediat după ea, un țigan cu un acordeon – pentru mine, exponentul reușitei în viață. Rosalie târa după ea o ditamai geanta de umăr, care-i dădea un aer șleampăt. Arăta ca nepieptănată de o săptămână și, în general, arăta ca un om terminat. Rosalie îmi fusese iubită în primul an de facultate (era la Litere), dar în vacanța de vară, petrecută la șapte sute de kilometri de Paris, se întâmplase ceva. Se împăcase cu fostul. „Ești o proastă, lucrurile astea nu sunt făcute să dureze”, i-am spus când a revenit în toamnă, la începerea noului an școlar, afișând un sentiment de vinovăție care-i dădea aerul unei mâțe plouate. „Ciorba reîncălzită nu mai este bună”, i-am amintit, plin de furie, un vechi și înțelept proverb, dar nu a vrut să mă asculte și astfel s-a încheiat relația noastră. Sigur că și a ei s-a încheiat curând după aceea.

Când i-am cerut să-mi spună primul cuvânt care-i trece prin minte, a rostit, spontan, iubire. Cu chestia asta m-a terminat. Nici ea nu era diferită de toate celelalte. Mi-era clar că voia familie, copii și că asta este pentru ea definiția

fericitii. Eu nu-mi doream nici familie, nici copii, dar îmi doream fericirea. Așa că, în ziua în care am supus-o testului-fulger, m-am suit în primul tren de mare viteză și am coborât două ore mai târziu. Eram la Paris și am coborât la Geneva, dar la fel de bine puteam fi la Geneva și să cobor oriunde-altundeva, lucrurile ar fi stat la fel. M-am întors acasă câteva ore mai târziu, după o plimbare prin Grădina Botanică, ceva tipic elvețian, cu speranța că voi putea gândi limpede și voi lua decizia corectă. Desigur, o iluzie. Măreață precum Gînghis Han în plină glorie, mă aștepta în mijlocul livingului cu pieptul înainte, într-un tricou lălău și transparent, prin care sânii se vedeau pervers de ispitori, cu gâtul țeapăn și bărbia în piept și îmi sfredelea încruntată chipul, încercând să surprindă semnele care m-ar putea trăda. Căuta în zadar, pur și simplu nu aveam nimic de ascuns, de unde decurgea logic că nu avea nimic de descoperit, dar ipoteza asta încă nu se înfiripase în mîntea ei tânără și trufașă. Ca orice exponent al unei generații hrănite aiurea cu încredere și optimism, credea că realitatea este ceea ce se vede cu ochiul liber, iar eu nu aveam de gând nimic în acest sens, nu aveam de gând să-i fiu nici mamă, nici tată, nici infirmieră, nici anexă, eram fostul ei profesor de neurologie și, temporar, iubitul ei, și cam asta voiam să rămân. Știu despre mine că par un tip prețios, dar pentru o trufanda ca ea, care nu a depășit etapa naivității adolescente, sunt cu mult mai mult de-atât. Sunt visul ei. Întruchiparea celui mai bun proiect pe care l-ar putea avea. Trofeul de la finalul competiției, medalia jocurilor olimpice ale vieții ei. Sau, cel puțin, asta cred.

Dacă la început era o șatenă interesantă cu ochi verzi și privire pătrunzătoare ca o lamă *tamahagane*, atunci când nu-i deveneau sferici și umezi, strălucind de-o curiozitate copilărească, azi devenise o bombă sexy foarte conștientă de sine. Se rafinase mult. Probabil o făcuse ca să mă cucească. Își vopsise părul într-un blond *cendré*, părul ei moale, ca de pisică spălată cu șampon, ondulat natural, care-i cădea pe umeri în bucle atent dezordonate. Stilista i-l filase pe lungime, dacă așa se spune corect, și-i tăiasse un breton care-i venea trăsnet. Își machia ochii în culori năucitoare. Când nu folosea un brun-roșcovă care-i adăncea verdele ăla ca de neon, folosea un verde *chartreuse* ireal, după care-și tivea baza genelor cu tuș negru – un machiaj care, atunci când m-a introdus în tainele acestei afaceri căreia-i dedica cel puțin o jumătate de oră în fiecare dimineață, am reținut că se numește „coadă de rândunică”. Și, cu cozile alea de rândunică, fâlfaia din gene până începea să mi se facă rău. Până aveam impresia că și florile din cristal ale candelabrului baroc încep să clincăie. Cu ea, cu fata asta, trăiam într-un stat totalitar. În afara faptului că trăiam într-un apartament cochet, pus la dispoziție de taică-miu și mobilat cu vestigiile bunică-mii.

O priveam amuzat. Mai devreme, se tot rotise pe-un călcâi, alintându-se ca o fetiță în fața promisiunii ultimului model de păpușă Barbie. I-am spus că n-o prinde, că s-a făcut fată mare și că ar fi bine să nu se mai prostearcă, iar ea nu a găsit nimic mai bun de făcut decât să se enerveze. O rănisem. Fusesem nesimțitor la mica ei scenă. La emoțiile ei. La rugul sufletului ei furios și înspăimântat. Tinerii de azi sunt cu

mult mai fragili, se rănesc *emoțional* din orice. Trebuie să te porți cu ei ca și cum ar fi figurine dintr-o sticlă de proastă calitate, care se face praf la cea mai mică adiere. De regulă, nu gust jocul de rol. Mă irită pentru că mereu e prost jucat. Toată lumea-n jurul meu joacă. Suntem o lume a aparenței. A trucului. La un moment dat, devine obositor. Acum, mă privea fix, nervoasă și rănită, încercând să citească pe chipul meu semnele trădării. Pentru ea, genul ăsta de replică pe care nu-l mai folosisem era dovada că în viața mea apăruse altcineva și, cu ochii ca două linii, încerca să surprindă monstruosul adevăr, lucru care-i făcea o nutriță adorabilă, de focă furioasă.

Nu m-am combinat niciodată cu vreo studentă. Nici măcar cu ea. Am știut mereu să păstrez distanța optimă, lucru din ce în ce mai greu cu fetele din ziua de azi, hotărâte să experimenteze orice, cu oricine. Tinerii de azi nu au limite. Morala a rămas în cărți. Azi, tinerii au doar drepturi, obligațiile sunt ale noastre. Suntem la mâna studenților. Fetele astea au crescut cu sexualitatea la vedere. Nu au tabuuri, nu au restricții. Vera, însă, nu era așa. Era o fată din Est cu pielea șlefuită de soare, de-un arămiu cald pe care, vreme de un an – cât mi-a fost studentă –, am reușit s-o ignor cu succes, în ciuda asalturilor ei neașteptate. Era o studentă întârziată, făcea a doua facultate. Dar, mai ales, era un strateg desăvârșit. Ataca de fiecare dată când mă aflam cu garda jos. De exemplu, atunci când îmi beam cafeaua la mine-n birou, departe de privirile tuturor, prelungind pauza dintre cursuri cu vreun roman sau vreo carte de poezii, iar ea se insinua sub fel și fel de pretexte doar pentru a mă privi

insistent, cu ochii ei scotocitori, de parcă permanent avea de descifrat un mister. Venea dintr-o familie care de mai bine de cincizeci de ani deținea Hacienda San Pablo, a cărei producție de cafea mergea la export. În realitate, *hacienda* asta era opera unor idealști smintiți. Sau a unor oameni care visaseră prea mult și care-și transformaseră visul în realitate. Atâta lucru știam și eu, că în estul Europei nu cresc arbori de cafea. Ei bine, în sera părinților Verei creșteau arbori de cafea, după ani de zile de încercări de ale bunicilor soldate, în cele din urmă, cu succes. Cu succes pentru părinții Verei, căci bunicii abia de-apucaseră să se bucure de prima recoltă de cafea Arabica *made in the East*. Pe plantația din sera părinților ei creșteau arbori de cafea din Kenya, Guatemala și Columbia.

Pentru Vera, cunoștințele legate de cafea reprezentau o moștenire nobilă, care căpătase o valență nouă de când se dumirise că prin Europa, ca și la ea acasă, în țărișoara aia fără destin, oamenii nu știu nimic despre licoarea pe care o beau zi de zi și nici măcar nu sunt interesați să afle. „Europenii nu sunt interesați de nimic în mod special”, spunea în plimbările prin Parisul ei romantic, la începuturile vieții noastre comune, când privirea ei îndrăgostită de *orașul indicibil* încă făcea confuzie între frumusețea și urătenia lui. I se părea de neimaginat o asemenea atitudine față de cafea. Era crescută cu produse naturale de cea mai bună calitate, cu carne de găină cu gust de găină, vită cu gust de vită, porc cu gust de porc, roșii cu gust de roșii, iar asta se vedea în sănătatea părului (ca un soare întomnat pâlپând în nuanțe de chihlimbar lichid, înainte de-a pâlپai în nuanțe

perverse de blond *cendré*), în vigoarea trupului zvelt de dansatoare nocturnă (o Salomee straussiană), în albul imaculat al globilor oculari. Nu fusese cea mai strălucită studentă a mea, dar tenacitatea era o calitate moștenită din stirpea conchistadorilor care-și disputaseră, cu mulți ani în urmă, supremația Insulei Fericirii. Căci avea un unchi portorican.

Vera a apărut în Facultatea de Medicină grație mobilității universitare și a egalității de șanse, pe vremea când Franța se afla în avanpostul ospitalității, la concurență cu Germania, și valuri de studenți năvăleau alături de valuri de imigranți musulmani. Nu locuia în campus, ci pe Rue de Four, iar eu, la doar o aruncătură de băț, pe Rue des Rennes, unde-mi împărțeam timpul liber și-mi ostoiam necesitățile între cele două repere ale vieții mele, pubul La Bellezza, *cucina italiana*, aflat la cincizeci de metri în josul străzii, un mic *resto* ținut de un macaronar care spăla bani prin intermediul cârciumioarei unde servea Lily, o franțuzoaică din tată marocan și mamă albaneză, cu care împărțeam patul în nopți tragic ploioase în care o anume tristețe, pe care sigur că nu-mi băteam capul să o înțeleg, o cotropea *până la ultima fibră*, și L'Inconscience, un alt pub, o sută de metri în susul străzii, imediat după colț, de astă dată *cuisine traditionnelle*, unde servea Claire, o magrebiană oacheșă cu forme generoase, a cărei nestăvilă vitalitate mă pune la pământ și cu care împărțeam propriul ei apartament, în nopțile în care un animal perfid îmi dădea târcoale și mă făcea să-i simt în ceafă răsuflarea-i de gheață: singurătatea. Grație performanțelor mele sexuale și a *capacității de a asculta* (pfff!) – în privința cărora ambele erau de acord – aveam de câștigat

hrană și sex. De hrană nu aveam nevoie, dar venea la pachet cu sexul, care nu se refuză niciodată la vârsta mea. Pe ambele, Vera le-a măturat precum uraganul Katrina și nu i-a trebuit mai mult de o clipire a genelor ochilor ei fosforescenți. A clipit și mi-a schimbat destinul.

Rosalie arăta, deci, ca naiba. Nici nu s-a așezat bine pe scaun că au și podidit-o lacrimile. De când mă lăsase, viața ei intimă o luase razna, viața ei în general o luase razna și, de-atunci, nu mai reușise să ajungă pe linia de plutire, așa încât hotărâse să-și construiască o carieră, considerând că nu are noroc în dragoste. Devenise șefa Departamentului pentru Europa de Est a unei mari ciocolaterii pariziene și se ocupa de cadourile corporatiste, pe o piață al cărei potențial era în creștere vertiginoasă, pe măsură ce fostele țări comuniste dădeau cu nasul de așa-zisa lume civilizată. Era expertă în caviar, șampanie, *foie gras* și, desigur, praline. Era expertă și în coșurile pentru cadouri cu fundă. Umbla năucă dintr-o țară în alta, jumătate din timp dormea în hoteluri de patru stele, făcea oferte, negocia la sânge, inclusiv cu șeful ei. Avea salariu fix, cheltuielile decontate și 20% din orice contract reușea să încheie. Strânsese o sumă frumoasă de care visa, cu ochii deschiși, să se bucure cât de curând, fără să-i fie prea limpede în ce anume ar vrea s-o investească, astfel încât să-și asigure o temeinică și nesfârșită sursă de plăcere și de relaxare. I-am dat o idee: o casă. A făcut ochii mari, a încântare, dar imediat a reînceput să plângă. „O casă pentru ce, ca să locuiesc singură acolo?” Adevărul este că nu mai avea nicio șansă. La patruzeci de ani era de mult ofilită. Cearcâne gri i se întindeau sub ochi, era

slabă ca un țâr, ciolănoasă ca orice franțuzoaică și avea un aspect neglijent. Nici dracul nu s-ar mai fi uitat la ea. Mi s-a făcut milă. Așa că, sub acordurile țiganului care strânsese o sumă frumușică – mascota restaurantului era la program zi de zi, ca un angajat al locului –, ne-am ridicat și am mers pe jos, povestind nimicuri, până la apartamentul meu, unde ne aștepta un eșec, triumfător ca Marșul lui Radetzky. „Nici măcar de asta nu mai sunt bună”, hohotea Rosalie în timp ce ajungeam la concluzia că mult mai în regulă ar fi fost o bere decât efortul inutil de a ne simți bine. M-am bucurat s-o văd, dar farmecul dispăruse, atracția – ca și capacitatea mea de erecție – se dusese naibii încă de când se întorsese la fostul ei iubit, așa că am hotărât, înainte de-a ne spune la revedere, ca o dată la trei ani, în fiecare prima sâmbătă din septembrie, la orele 10, să ne întâlnim pe terasa restaurantului din Palais Royal. Astfel, îmi asiguram iluzia că nu sunt chiar atât de singur precum mă simțeam. După trei ani, la prima noastră întâlnire – Rosalie avea o mare calitate, era o tipă de cuvânt –, singurele lucruri rămase neschimbate erau starea ei jalnică și prezența țiganului cu acordeonul, căruia i se alăturase, între timp, un altul, cu o vioară. Balcanii erau aici.

Din ochii ei ca două liniuțe țâșneau flăcările furiei pe care abia și-o stăpânea. Rănită, devenise implacabilă. Se pregătea să atace, dar încă nu îi era foarte limpede pentru ce. Pe cine, știa cu precizie. Așa încât continua să caute pe chipul meu senin urmele trădării, suflând isteric prin nările fremătânde și bâțându-se pe călcâie. Chiar și în

această postură păstra ceva din langoarea unei pisici lenevind la soare, când nu era aidoma unei nutрии nervoase. Își strânsese părul într-un coc neglijent și era machiată cu un fard lila care-i accentua ochii de un verde tare, de frunză străpunsă de soare. Dinții încheștați și privirea ucigătoare o făceau simpatică foc. La începutul relației noastre, pe vremea când aveam o obsesie legată de fotografie, îi fotografiasem irisurile din toate pozițiile. Erau un spectacol. Aveam sute de fotografii cu ochii ei fascinanti, care-și schimbau culoarea odată cu lumina zilei. Verde intens cu irizații aurii, verde intens cu irizații arămii, verde intens fără irizații, verde palid transparent, cu irizații brune, verde palid transparent, fără irizații, coajă de nucă și irizații verzi intense, coajă de nucă și irizații aurii. Era ceva... Luase țacăneala mea de a-i fotografia ochii drept un prim semn al hotărârii de-a ne despărți într-o zi. Mereu se grăbea să interpreteze, de cele mai multe ori greșit. Altfel, era prinsă în efortul de a deveni un medic de excepție. Educația i se părea cea mai de preț investiție, la care urma să adauge calitatea de medic excepțional. Urma să se întoarcă în țara ei, să lase în urmă hoardele de needucați francezi, ca și cum ar fi descins dintr-o familie princiară și se trezise, din greșeală, în mijlocul unui trib din Amazon. Francezii o dezamăgiseră profund („superiori, aroganți, plini de sine, leneși, superficiali, excesiv de politicoși într-un mod fals”), dar Franța, nu. O plimbasesm în tot sud-estul Franței, știind că merg la sigur. Cum mă lovise pe mine realitatea drept în frunte în acea zi fatidică de după susținerea tezei de doctorat, așa o lovise pe ea drept în inimă splendoarea